

N:o 5.

Ank. till Riksd. Kansli den 18 Febr. 1881, kl. 12 midd.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af Riksdagens Justitieombudsmans hemställan om tillägg till 19 kap. Strafflagen.

Lag-Utskottet afgifver härmed utlåtande öfver den hemställan om tillägg till 19 kap. Strafflagen, Justitieombudsmannen gjort uti sin till innevarande Riksdag aflemnade och af Kamrarne till Utskottet remiterade embetsberättelse.

Nämnda hemställan, hvilken Utskottet anser sig böra här uti dess helhet intaga, är af följande lydelse:

»Strafflagens 19:de kapitel, som handlar "om eldskada af uppsåt eller vållande så ock annan skadegörelse å egendom», innehåller:

§ 11. »Hvar som uppsåtligen förstörer statens kanal- eller slussverk eller annan sådan vattenbyggnad, eller jernvägsanläggning, eller å de samma, dertill hörande byggnader, verk eller inrättningar, eller de för framfarten å jernväg använda vagnar eller andra fortskaffningsmedel gör sådan skada eller eljest vidtager sådana åtgärder, att fara eller olycka vid kanal- eller jernvägsfartens begagnande eller allmänt farlig öfversvämning deraf uppkomma kan; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år. Kom deraf ej olycka, och var faran ringa; då må tiden för straffarbetet till sex månader nedsättas.

Fick annan svår kroppsskada eller död, och var den brottsliges handling af beskaffenhet, att han bort kunna inse, att dylik olycka

deraf var att befara; dömes gerningsmannen, i förra fallet, till straffarbete från och med sex till och med tio år eller på lifstid, och, i senare fallet, till straffarbete på lifstid eller miste lifvet. Var gerningen ej af sådan beskaffenhet, som nämnd är, men fick annan deraf svår kroppsskada eller död, eller åstadkoms allmänt farlig öfversvämning; varde gerningsmannen dömd till straffarbete från och med fyra till och med åtta år.»

§ 12. »Gör man uppsåtligen å verk, byggnad eller anläggning, som i 11 § sägs, eller å tillbehör dertill, skada, den der, utan att kunna medföra sådan fara eller olycka, som i samma § nämnd är, likväl åstadkommer väsendtligt hinder eller uppehåll i verkets, byggnadens eller anläggningens begagnande, eller vidtager man eljest åtgärder, som till sådant hinder eller uppehåll leda; dömes till fängelse eller till straffarbete i högst två år. I ringare fall må till böter dömas.»

§ 13. »Hvar som uppsåtligen förstörer eller skadar Statens telegrafinrättning, någon dess beståndsdel eller tillhörighet, eller vidtager åtgärder, hvarigenom telegrafering hindras eller störes; dömes till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år. Var skadan ringa, och förorsakades ej derigenom något hinder i telegraferingen, må till böter dömas.»

§ 14. »Hvad i 11, 12 och 13 §§ om Statens kanal- eller slussverk, annan sådan vattenbyggnad och jernvägs- eller telegrafinrättning är stadgadt, må ock å dylik, af enskilda personer, menigheter eller bolag inrättad anläggning tillämpas, om Konungen förordnat, att sådan anläggning skall lika skydd, som Statens, njuta.

§ 21. »Den, som ouppsåtligen, genom vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse, är vållande till eldskada å annans egendom eller till skeppsbrott, eller till sådan skada eller öfversvämning, som i 11 § nämnd är, eller dertill att fara uppstått för begagnande af verk, byggnad eller anläggning, som i sagda § omförmäles, straffes med fängelse i högst sex månader eller böter.»

»Är någon, på sätt nu sagdt är, vållande till skada å fyr- eller känningsbåk eller annat sådant tecken, som i 10 § nämndt är; straffes med böter. För dylikt vållande till skada, hinder eller uppehåll, som i 12 eller 13 § omförmäles, eller till skada, som i 15 § sägs; vare bot högst två hundra riksdaler.»

Med anledning af här ofvan anförda 14 § har Kongl. Maj:t, uppå gjorda underdåniga framställningar, utfärdat fridlysningsstadgar för en mängd sådana anläggningar, som i näst föregående §§ omförmälas.

Nu har derefter inträffat vid särskilda tillfällen att, t. ex. å jernväg, tillhörig enskildt bolag, personer gjort sig skyldige till sådana

åtgärder, som i 11 och 12 §§ förbjudas, och att, då de blifvit vid domstol tilltalade, det icke kunnat bevisas, att de *uppsåtligen* föröfvat hvad dem till last legat, och hafva de då blifvit från allt ansvar frikände. Om ett sådant fall heter det i Högsta Domstolens Minnesbok för år 1879:

»Två personer åtalades för att de uppsåtligen genom vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse vållat att hinder och fara uppstått för begagnande af en *enskild* jernväg, hvilken, till följd af Konungens förordnande, eger åtnjuta lika skydd, som, enligt 19 kap. 11, 12 och 13 §§ Strafflagen, tillkommer dylik af staten utförd anläggning; och sedan Underrätten, enär, äfven om de tilltalade kunde anses öfvertygade om berörda förfarande, sådant likväl icke vore med afseende å sagda jernvägsanläggning belagdt med ansvar, ogillat åtalet, samt vederbörande Hofrätt förklarar skäl icke hafva förekommit, ledande till ändring i Underrättens utslag, så har Högsta Domstolen ej funnit skäl att i Hofrättens utslag göra ändring.

21 § i förenämnda kapitel ansågs således icke i detta fall tillämplig.»

Då samma fara för skada å eller förlust af menniskolif och egendom, hvilken föranledt lagstiftaren att med straff belägga vissa åtgärder, i fråga om statens anläggningar af ofvan beskrifna art, förefinnes vid enahanda anläggningar, åstadkomna af enskilda personer, menigheter eller bolag, och denna fara icke i väsentlig mån minskas derigenom, att de med straff belagda åtgärderna uppsåtligen genom vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse inträffa, läser icke något giltigt skäl kunna anföras, hvarföre icke samma lagstadganden böra gälla om statens och enskildas anläggningar. Den här ofvan intagna 14 § synes ock vara tillkommen för att bereda en dylik likställighet i lagstiftningen, när Konungen finner dessa enskilda anläggningar vara af den art och betydenhet, att de tarfva enahanda skydd som statens och derom förordnar, men genom något förbiseende har denna § erhållit sådan ordalydelse, att den åsyftade likställigheten eger rum endast i de fall, då de farliga åtgärderna härflutit från ondt uppsåt hos gerningsmannen. I nämnde § uppräknas nemligen endast 11, 12 och 13 §§ såsom de, under hvilkas skydd Konungen må ställa de enskilda anläggningarna lika med statens, hvilka §§ alla handla om *uppsåtlig* skadegörelse, hvaremot 21 §, som handlar om dylik skada, tillfogad uppsåtligen genom vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse, der icke omnämnas; och deraf härleder sig utan tvifvel den åsigt, som i ofvan anförda, af Högsta Domstolen fastställda domslut gjort sig gällande, att slik uppsåtlig skadegörelse icke vore af lagen med straff belagd.

Före Strafflagens utfärdande gälde i förevarande ämne *Kongl. Kungörelsen om en fridlysningsstadga för allmänna kanal-, sluss-, jernvägs- och telegrafinrättningar den 18 Januari 1855*, i hvilken stadga återfinnas väsentligen samma stadganden, som influtit i ofvan anförda 11, 12 och 13 §§ af 19 kap. Strafflagen, likasom ock hvad i 14 § stadgas om lika skydd för enskilda anläggningar som för statens, om Konungen derom förordnar, men med den skilnad, att vid en hvar af berörde stadgas paragrafer, som motsvara de i Strafflagen införda, tillika utsättes ansvaret för de förbudna åtgärderna, när dessa uppsåtligen, af vårdslöshet tillkommit, hvadan det skydd, som efter Konungens förordnande tillerkännes enskilda anläggningar, icke inskränkes till de fall, der de förbudna åtgärderna äro uppsåtligen föröfvade, utan sträcker sig äfven till dem, som härflutit från vårdslöshet, oförsigtighet och försummelse.

Nu äro under tiden emellan nämnda allmänna fridlysningsstadgas utfärdande, år 1855, och Strafflagens trädande i kraft, år 1865, många särskilda fridlysningsstadgar af Kongl. Maj:t utfärdade för kanal-, sluss-, jernvägs- och telegrafinrättningar, anlagda af enskilda personer, menigheter eller bolag, genom hvilka stadgar dessa enskilda inrättningar ställas under samma skydd, som statens lika beskaffade inrättningar ega, enligt den åberopade allmänna fridlysningsstadgan, det vill säga, skydd för både uppsåtlig och ouppsåtlig skadegörelse; men om nämnda allmänna fridlysningsstadga måste anses upphäfven genom 2 § i Kongl. Förordningen om nya Strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864 och i stället Strafflagens hit hörande stadganden vara på de under mellantiden fridlysta enskilda anläggningarna tillämpliga, skulle dessa lida en minskning i omfånget af den fridlysning, som blifvit dem förunnad, hvilket förhållande väl utgör ett tydligt bevis att något förbiseende vid affattandet af mera nämnda 14 § egt rum. Är nu detta sålunda uppenbart, framställer sig frågan, huru verkningarna af förbiseendet skola afhjelpas. Detta tyckes vid första tanken derpå vara helt lätt och låta sig verkställas genom att i merberörda 14 §, efter de uppräknade 11, 12 och 13 §§, tillägga 21 §; men härmed blifva de nämnda verkningarna afhjulpna endast för framtiden, det vill säga i afseende på de särskilda fridlysningsstadgar, som Kongl. Maj:t *efter* denna lagförändring komme att utfärda. Beträffande åter den stora mängd af dylika stadganden, som äro utfärdade dessförinnan, skulle en sådan lagförändring icke utöfva något inflytande. För att ett sådant skall kunna åvägabringas, måste alltså någon annan utväg påtänkas. En sådan vore, att jemte det i 14 §, utom de der redan omförmälda 11, 12 och 13 §§, äfven upptages

den 21 §, hvarigenom fullständigt skydd bereddes de enskilda anläggningar, för hvilka Kongl. Maj:t dädaneftre komme att utfärda fridlysningsstadgar, tillika för erforderlig utvidgning af det skydd, som redan blifvit dylika enskilda anläggningar genom Kongl. Maj:ts förordnanden tilldelade, antyddes genom tillägg till 11, 12 och 13 §§ i Strafflagens 19 kapitel, att de åtgärder, som der förbjudas, vore underkastade straff ej allenast när de vidtagas *ouppsåtligen*, utan äfven, när sådant skedde af vårdslöshet, oförsigtighet och försummelse. Så kunde tilläggas

efter 11 § 1 mom.:

»Vållas sådan skada genom vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse, straffes den vållande efter ty i 21 § 1 mom. skils»;

efter 12 §:

»Hvar, som ouppsåtligen, af vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse är vållande till sådan skada eller uppehåll, som i denna § sägs, straffes på sätt i 21 § 2 mom. stadgas»; och

efter 13 §:

»Har någon, ouppsåtligen, genom vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse vållat sådan skada eller förorsakat, att telegrafering blifvit hindrad eller störd; vare ansvaret sådant, som 21 § 2 mom. stadgar.»

Nu kunde det likväl hända, att när, efter det en sådan lagförändring egt rum, å enskild jernvägs- eller annan dylik anläggning skadegörelse, tillkommen genom vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse, åtalades, domstolarne funne betänklighet att tillämpa meranämnda §§ i deras förändrade lydelse, i händelse det befunes, att den för den i fråga komna anläggningen gällande fridlysningsstadga vore af äldre datum, än de förändrade §§:nas nya lydelse, emedan fridlysningsstadgan hänvisade till dessa §§ i den lydelse, de förut hade, då de förbjödo eller med straff belade endast *ouppsåtligen* tillfogad skadegörelse. Jag har derföre tänkt mig, att det åsyftade målet skulle kunna vinnas med ännu obetydligare ändring i lagtexten, derest Riksdagen för sin del beslutade, att meranämnde 14 § i 19 kap. Strafflagen skulle erhålla denna förändrade lydelse:

»Hvad i 11, 12, 13 samt 21 §§ här nedan, om Statens kanal- eller slussverk, annan sådan vattenbyggnad och jernvägs- eller telegrafinrättning är stadgadt, må ock å dylik, af enskilda personer, menigheter eller bolag inrättad, anläggning tillämpas, om Konungen förordnar, att sådan anläggning skall lika skydd, som Statens, njuta»,

och Riksdagen tillika, i den underdåniga skrifvelse, med hvilken detta beslut öfverlemnades, anhölle, att Kongl. Maj:t, derest beslutet vunne nådig fastställelse, täcktes genom allmän kungörelse förordna, att sedan allmänna lagen i berörda § undergått nyss nämnda förän-

dring, alla förut utfärdade ej mindre på ofvan nämnda 1855 års allmänna fridlysningsstadga, än ock på 14 § i 19 kap. Strafflagen grundade fridlysningsstadgar för i fråga varande af enskilda personer, menigheter eller bolag inrättade anläggningar, skulle, utan att förnyade ansökningar derom erfordrades, medföra det skydd, nämnda § i sin förändrade lydelse innebure.»

Utskottet, som helt och hållet delar den af Justitieombudsmannen framställda åsigt, att samma fara för skada å eller förlust af meniskolif och egendom, hvilken föranledt lagstiftaren att med straff belägga vissa åtgärder beträffande statens anläggningar af ifrågavarande art, äfven förefinnes vid enahanda anläggningar, åstadkomna af enskilda personer, menigheter eller bolag, och att denna fara icke i väsentlig mån minskas derigenom, att de med straff belagda åtgärderna ouppsåtligen, genom vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse inträffa, hvadan icke något giltigt skäl synes kunna anföras, hvarföre icke samma lagstadganden borde gälla beträffande enskildas anläggningar, som beträffande sådana, tillhöriga staten, finner alltså, lika med honom, att uti 19 kap. Strafflagen erfordras ett tillägg, som möjliggör en sådan likställighet.

Hvad åter angår lämpligaste platsen för ett dylikt tillägg, anser Utskottet för sin del denna vara uti 21 § af nämnda kapitel.

För att undanrödja all tvekan, *dels* huruvida, genom föreskriften i 2 § af promulgationslagen till nya Strafflagen, beträffande de anläggningar, hvilka, på grund af 1855 års fridlysningsstadga, blifvit före nya Strafflagens trädande i kraft fridlysta, någon minskning inträdt i omfånget af det skydd, som sålunda en gång blifvit dem förunnadt, *dels ock*, huruvida, derest det stadgande, Utskottet nu föreslår, varder antaget, det samma eger tillämpning äfven på de anläggningar, hvilka, före detta stadgandes trädande i kraft, blifvit fridlysta på grund af 14 § i 19 kap. Strafflagen, tror Utskottet nödigt vara, att, derest Utskottets förslag om tillägg till 21 § i 19 kap. af nämnda lag blifver antaget, uttrycklig förklaring samtidigt lemnas, att det sålunda utsträckta skyddet omfattar äfven nu omförmälda anläggningar.

Utskottet får alltså, med anledning af Justitieombudsmannens gjorda hemställan, vördsamt föreslå,

- 1) att Riksdagen ville för sin del besluta följande

Förordning angående förändrad lydelse af 21 § i 19 kap. Strafflagen den 16 Februari 1864.

Härigenom förordnas, att 21 § i 19 kap. Strafflagen den 16 Februari 1864 skall erhålla följande förändrade lydelse:

(Tillägget är utmärkt med kursiv stil.)

Den, som ouppsåtligen, genom vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse, är vållande till eldskada å annans egendom eller till skeppsbrott, eller till sådan skada eller öfversvämning, som i 11 § nämnd är, eller dertill att fara uppstått för begagnande af verk, byggnad eller anläggning, som i sagda § omförmäles, straffes med fängelse i högst sex månader eller böter.

Är någon, på sätt nu sagdt är, vållande till skada å fyr- eller känningsbåk eller annat sådant tecken, som i 10 § nämndt är; straffes med böter. För dylikt vållande till skada, hinder eller uppehåll, som i 15 eller 13 § omförmäles, eller till skada, som i 15 § sägs; vare bot högst tvåhundra Riksdaler.

Hvad i denna § om Statens kanal- eller slussverk, annan sådan vattenbyggnad och jernvägs- eller telegrafinrättning är stadgad, må ock å dylik, af enskilde personer, menigheter eller bolag inrättad anläggning tillämpas, om Konungen förordnat, att sådan anläggning skall lika skydd, som Statens, njuta

samt, i händelse detta Utskottets förslag varder af Riksdagen antaget,

2) att Riksdagen tillika, i den skrifvelse, hvarmed detta beslut öfverlemnas till Kongl. Maj:t, måtte i underdånighet anhålla, att, derest beslutet vinner nådigt godkännande, Kongl. Maj:t täcktes genom allmän kungörelse förordna, att, sedan Strafflagen undergått ifrågavarande förändring, alla förut utfärdade, ej mindre på fridlysningsstadgan för allmänna kanal-, sluss-, jernvägs- och telegrafinrättningar den 18 Januari 1855, än ock på 14 § i 19 kap. Strafflagen den 16 Februari 1864 grundade fridlysningar för dylika af enskilde personer, menigheter eller bolag

inrättade anläggningar, skall, utan att särskilda ansökningar derom erfordras, medföra det skydd, som af det sålunda förändrade stadgandet följer.

Stockholm den 18 Februari 1881.

På Lag-Utskottets vägnar:

G. LAGERSTRÅLE.

Reservation:

af Herr *Samzelius*; med hvilken Herrar *Anders Persson*, *Johannes Jonsson*, *Smedberg* och *Ekenman* instämt:

»Lika med Lag-Utskottet har jag funnit Justitieombudsmannens framställning i förevarande hänseende förtjent af Riksdagens uppmärksamhet och böra föranleda till åtgärd från lagstiftarens sida. I fråga om sättet har jag åter varit af olika mening med Utskottets pluralitet, och ehuru min åsigt vid anställd votering endast omfattats af 6 ledamöter mot 9, som uttalat sig för Utskottets förslag, anser jag mig dock böra därför redogöra, på det Riksdagen må blifva i tillfälle att välja mellan de olika meningarne. Jag har för min del ansett Utskottet, på grund af stadgandet i 53 § Regeringsformen, vara oförhindradt att vid *utarbetande* af det från Kamrarne remitterade lagförslaget så tillvägagå, att syftemålet med framställningen må på ett enkelt sätt vinnas. I sådant afseende har jag funnit 11, 12 och 13 §§ i 19 kap. Strafflagen böra så förändras, att det skydd, som tillägges *statens* kanal- eller slussverk, jernvägsanläggning m. m. må, utan särskildt medgifvande af Konungen, utsträckas till dylika, af enskilda personer, menigheter eller bolag inrättade anläggningar. Det hittills föreskrifna förfarandet, hvilket något påminner om utverkande af de förut brukliga, men numera afskaffade vitesförbuden mot enskilda egors ofredande, synes mig dessutom vara förenadt med onödiga omgångar och besvär både för Kongl. Maj:ts regering och den enskilde. För öfrigt är det ju i sjelfva verket något oegentligt, att Kongl. Maj:t i administrativ

väg skall förordna om huru vidsträckt tillämpning en af Konung och Riksdag gemensamt stiftad allmän lag må erhålla. Mig synes som skulle den af Kongl. Maj:t meddelade koncessionen å exempelvis en jernvägsanläggning vara nog, för att berättiga till skydd för sjelfva anläggningen samt för personer och egendom, som derå må komma att transporteras, utan att någon särskild så kallad fridlysningsstadga må behöfva att, till ökande af författningssamlingens vidlyftighet, der införas. Detta skydd synes mig böra vara lika, om staten eller enskilda tillskjuta medel för anläggningen, på samma sätt som, enligt 15 § af nämnda kapitel, enskild persons eller menighets bro, färja m. m. åtnjuta samma skydd som statens.

Hade man vid stiftandet af den nu gällande lagen haft aning derom, att de enskilda jernvägsanläggningarne skulle erhålla den utsträckning och vigt de numera fått, tror jag icke lagstiftaren skulle tvekat att meddela dem något skydd, till säkerhet för de talrika personer, som trafikera desamma, och icke låta sådant vara beroende på huruvida ett bolag begär eller försummar begära utfärdandet af en fridlysningsstadga.

Skulle dessa min åsigter synas vara förtjenta af uppmärksamhet, torde ärendet böra återförvisas till Lag-Utskottet, som då blefve i tillfälle att uppgöra förslag till den förändring af vissa paragrafer i nämnda kapitel, som må befinnas erforderlig.»

RÄTTELSE:

Uti Herr Lothigii reservation till Lag-Utskottets Utlåtande N:o 2, (2 häft.) står, s. 4, rad. 8 nedifrån: »saknats», läs: »saknad».